

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף קו

(בעמוד הקודם)

ורבי שמעון: הסובר במשנה שמטמאים משיצית האור ברובן, אם כן "מחוץ למחנה" שנאמר בפר ושעיר יום הכיפורים מיותר. (מכיון שלומדים מפר כהן משיח והעלם דבר שנשרפים מחוץ לשלוש מחנות).

והוא בא ללמד על שחיטת פרה אדומה שנאמר בה "והוציא אותה אל מחוץ למחנה" שהכוונה חוץ לשלוש מחנות. ומאידיך, פרה אדומה מלמדת על פר ושעיר שהם נשרפים במזרחה של ירושלים כמותה.

אלא לרבנן: החולקים על רבי שמעון ואינם לומדים "מחוץ למחנה" לפרה אדומה בגזירה שווה, ממילא אין להם לימוד היכן לשרוף את הפר והשעיר של יום הכיפורים, אם כן היכן שורפים אותם? והתשובה - הם סוברים שנשרפים לצפונה של ירושלים. מכיון שהם קרבנות 'חטאת', וישנו כלל שכל מעשה חטאת בצפון.

רבי יוסי אומר: רבי יוסי חולק בכך, שצריך לפני שריפת החטאות להניח מהדשן של המזבח במקום השריפה. וזאת כדי שהמקום הזה יקרא "שפך הדשן", כנאמר בפסוק "והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה.. אל שפך הדשן".

אמר רבא: התנא קמא הנ"ל החולק על רבי יוסי, הוא רבי אליעזר בן יעקב המובא בבבוייתא אחרת. שם נחלקו בפירוש 'שפך הדשן'. לדעת תנא קמא צריך להניח שם דשן, ואילו לדעת רבי אליעזר ב"י צריך 'מקום משופך' כלומר מקום מדרון.

אמר ליה אביי: אביי דוחה. רבי אליעזר בן יעקב חולק על תנא קמא בכך שהוא מוסיף עליו גם מקום משופך, אך הוא מצריך גם דשן. ולכן הוא אינו התנא קמא החולק על רבי יוסי בבבוייתא הראשונה.

תנו רבנן השורף: ברייתא זו סוכרת כדעת רבי שמעון במשנה שמטמאים בגדים משיצית אור ברובן, ומבארת מי מהעוסקים בשריפה נטמא.

יכול אף משנעשו אפר מטמא בגדים? תלמוד לומר לומר אותם וכו': לדעת תנא קמא הפר והשעיר שנשרפים מטמאים בגדים עד שיהיו אפר. כנלמד מהכתוב "והשורף אותם יכבס בגדיו ורחץ", ו'אותם' אי אפשר לומר על אפר. לדעת רבי שמעון מטמאים עד שיותר הבשר ויחרך, ואף קודם שנעשו אפר. כנלמד מהכתוב "ואת פרו החטאת.. ושרפו", וחרוך אינו נקרא 'פר'.

מאי בנייהו? אמר רבא איכא בנייהו דשויה חרוכא: כאמור זו הנפקא מינה בין ת"ק לרבי שמעון. כשהחטאת נשרפה ונעשתה חרוכה ועדיין לא נעשתה אפר. לדעת ת"ק מטמאת לדעת ר"ש לא מטמאת.

הדרן עלך טבול יום

פרק שלוש עשרה. משנה: השוחט והמעלה בחוץ: השוחט קרבן מחוץ לעזרה, ו'המעלה' ומקטירו מחוץ לעזרה, ועשה זאת בשוגג 'בהעלם אחד' (= בלא ידיעת האיסור בין השחיטה להעלאה), חייב שתי חטאות. אחת על השחיטה ואחת על העלאה, כי הם שני לאוין שונים. (אבל העובר על לאו אחד כמה פעמים בהעלם אחד, חייב רק חטאת אחת).

רבי יוסי הגלילי אומר: הוא חולק על חכמים לגבי העלאה. וסובר שדוקא אם שחט את הקרבן בפנים ואחר כך העלה אותו בחוץ, הוא חייב על העלאה. אבל אם שחט אותו בחוץ והעלה אותו בחוץ, פטור על העלאה. משום שכאשר הוא שחט את הקרבן בחוץ הוא נפסל, ואם כן הוא העלה דבר פסול בחוץ. והאיסור הוא להעלות בחוץ קרבן שראוי להיקרב בפנים.

אמרו לו: אמרו לו חכמים - לשיטתך, הרי גם השוחט בפנים ומעלה אותו בחוץ, ברגע שהוא הוציא אותו מהעזרה הוא נפסל, ומדוע הוא חייב על העלאה שלו בחוץ?

הטמא שאכל: המשנה מביאה דין דומה שנחלקו בו רבי יוסי הגלילי וחכמים. הדין הוא, שאדם טמא שאכל בשר קודש טהור, חייב כרת במזיד וחטאת בשוגג. אבל אם הוא אכל בשר קודש טמא, נחלקו הדעות כדלהלן.

לדעת חכמים אדם טמא שאכל בשר קודש טמא או בשר קודש טהור, חייב חטאת על אכילת קודש בטומאה. **לדעת רבי יוסי הגלילי** דוקא אם הוא אכל בשר קודש

טהור חייב חטאת, אבל אם הוא אכל בשר קודש טמא הוא פטור, משום שלא אכל אלא דבר טמא.

אמרו לו: אמרו לו חכמים - הרי גם טמא שאכל קודש טהור, ברגע שהוא נגע בו הוא מטמא אותו. ובכל אופן אתה סובר שהוא חייב על אכילתו כרת וחטאת.

וטהור שאכל קודש: אבל לכו"ע אדם טהור שאכל קודש טמא, פטור מכרת וחטאת.

נמרא: קושיא: **בשלמא העלאה:** לגבי העלאה מובן מודע המעלה קרבן בחוץ חייב חטאת. משום שכתוב בתורה גם את ה'עונש' של המעלה בחוץ, והוא כרת. וגם את ה'אזהרה' את הלאו שלא לעשות זאת.

עונש דכתיב: נאמר "איש איש מבית ישראל ... אשר יעלה עולה או זבח, ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לה", **ונכרת** האיש ההוא מעמיו".

אזהרה דכתיב: נאמר "**השמר** לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה". וכבר אמר רבי אבין שבכל מקום שנאמר הלשון 'השמר' / 'פן' / 'אל', זהו 'לא תעשה'.

אלא שחיטה: אבל לגבי שחיטה קשה, כי אמנם העונש כתוב בפסוק "איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור ... ואל פתח אהל מועד לא הביאו ... **ונכרת** האיש ההוא". אבל אזהרה מנלן?

תירוץ: **אמר קרא ולא יזבחו עוד:** בסמוך לפרשה העוסקת בקרבנות שנשחטו בחוץ נאמר "ולא יזבחו עוד את זבחיהם" ללמד על האזהרה שלא לשחוט בחוץ.

קושיא: האי מיבעי ליה לכדרכי אלעזר: הפסוק נצרך ללמד שהזבח בהמה למרקוליס חייב למרות שאין זה כדרך עבודתה. כי עבודתה 'בדרך בזיון' בזריקת אבנים עליה, והוא עובד אותה 'כדרך כבוד' חייב. וזאת לומדים מהפסוק הנ"ל "ולא יזבחו עוד את זבחיהם" בדרך של 'אם אינו ענין'. דהיינו אם הפסוק אינו נצרך ללמד על עבודה בצורה של 'כדרכה' כי כבר למדנו זאת מהפסוק "ופן תדרוש לאלוהיהם לאמר איכה יעבדו הגויים האלה את אלוהיהם ואעשה כן גם אני", ניתן אותו ללמד על עבודה בצורה של 'שלא כדרכה'.

על כל פנים הפסוק נצרך ללמד על ע"ז, ואינו מיותר ללמד על אזהרה לשוחט קודשים בחוץ!

תירוץ: אמר רבה קרי ביה ולא יזבחו וקרי ביה ולא עוד: אם הפסוק היה בא ללמד רק על מה שאמר רבי אלעזר, היה מספיק לכתוב "ולא עוד את זבחייהם לשעירים", על כן "ולא יזבחו" בא ללמד על איסור שחיטת קודשים בחוץ.

קושיא: אכתי מיבעי ליה לכדתניא: עדיין הפסוק נצרך כדי ללמד על מה שכתוב בכרייתא הבאה.

עד כאן הוא מדבר: נאמר בפרשת שחוטי חוץ (ויקרא פרק יז) "ג} איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עד במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה: {ד} ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן ה', דם יחשב לאיש ההוא דם שפך, ונכרת האיש ההוא מקרב עמו: {ה} למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זבחים על פני השדה, והביאם לה' אל פתח אהל מועד אל הכהן, וזבחו זבחי שלמים לה' אותם: {ו} וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד והקטיר החלב לריח ניחח לה': {ז} ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים אשר הם זנים אחריהם, תקת עולם תהיה זאת להם לדרתם".

שני הפסוקים הראשונים (ג-ד) מדברים על קודשים שהקדיש אותם בשעת איסור הבמות (כלומר לאחר בניית המשכן), והקריב אותם בשעת איסור הבמות. שהרי עונשם אמור בפרשה (פסוק ד) "ואל פתח אהל מועד לא הביאו", וכן האזהרה כתובה בחומש דברים "השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה".

אבל 'מכאן ואילך' מפסוק ה', הפרשה מדברת על קודשים שהקדישן בשעת היתר הבמות (קודם בניית המשכן) והקריבן בשעת איסור הבמות (לאחר בניית המשכן). ועל כך נאמר כאן "למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם אשר הם זבחים על פני השדה והביאום לה'". כלומר למרות שכבר היה מותר לכם לזבוח אותם בכמה לפני שנבנה המשכן, בכל אופן אסור לכם לשחוט אותם עכשיו בחוץ. והעושה כן, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב על פני השדה לעבודה זרה.

ומה שממשיך הפסוק ואומר "והביאום לה'" זו מצות עשה להקריבם בפנים. ובפסוק ז' נאמר הלא תעשה "ולא יזבחו עוד את זבחייהם" בחוץ.

אמנם אולי השוחט קודשים אלו בחוץ יהא עונש כרת? על כך ממשיך הפסוק ואומר "חוקת עולם תהיה **זאת להם לדורותם**". דוקא 'זאת' יהיה להם, כלומר ביטול מצות עשה ועבירת לא תעשה. אבל לא יהיה להם עונש אחר של כרת (כי הם הוקדשו בזמן התר הבמות). עד כאן הברייתא.

אם כן, הפסוק נצרך ללמד על איסור לאו שלא לשחוט קודשים בזמן איסור הבמות למרות שהוקדשו בזמן התר הבמות.

אלא אמר אביי: את האזהרה שלא לשחוט קודשים בחוץ, לומדים בקל וחומר מקודשים שהוקדשו בשעת היתר הבמות. כי אם 'במקום שלא ענש הזהיר' כלומר בקודשים שהוקדשו בשעת היתר במות, אין עונש על השוחט אותם בזמן איסור במות. ובכל אופן יש בהם איסור לאו. כל שכן 'מקום שענש אינו דין שהזהיר'? כלומר בקודשים שהוקדשו בזמן איסור במות שיש עונש כרת לשחוט אותם בחוץ, שיהיה גם איסור לאו!

א"ל רבינא לרב אשי: אם כן לא היתה צריכה התורה לכתוב איסור לאו באכילת חלב, כי ניתן ללמוד ק"ו מנבילה. מה נבילה שלא ענש על אכילתה בכרת ובכל אופן הזהיר עליה בלאו. כל שכן חלב שענש כרת על אכילתו אינו דין שהזהיר עליו בלאו?

אתא לקמיה דרבא: בא רב אשי עם השאלה הזו לרבא. אמר לו רבא לא ניתן ללמוד איסור חלב מנבילה. כי יש פירכא על הקל וחומר. מה לנבילה שכן מטמאת אחרים, ובגלל שהיא חמורה אמרה בה התורה לאו. מה שאין כן חלב שאינו מטמא אחרים, אין בו לאו.

ממשיך רבא ומבאר מדוע לא ניתן ללמוד חלב בק"ו מאיסורים אחרים

משרצים טמאין - מה לשרצים טמאין שמטמאין במשהו: אולי נלמד ק"ו משמונה שרצים שאין עונש כרת על אכילתם ויש עליהם לאו, כל שכן לחלב שיש כרת על אכילתו שיהא בו גם לאו! כי יש על כך פירכא, שרצים חמורים מחלב משום שהם מטמאים במגע כנ"ל.

משרצים טהורים - מה לשרצים טהורים שאיסורן במשהו: ולא ניתן ללמוד ק"ו משרצים טהורים שאינם מטמאים במגע (כגון צפרדע או נמלה) ויש איסור לאו על

אכילתם למרות שאין איסור כרת. כי יש פירכא, שהם חמורים בכך שאיסור אכילתם במשהו. מה שאין כן חלב שאיסור אכילתו בכזית.

מערלה וכלאי הכרם - מה לערלה וכלאי הכרם שכן אסורין בהנאה: לא ניתן ללמוד ק"ו מערלה וכלאי הכרם שאין בהם כרת ויש בהם לאו. כי יש בהם חומרא שהם אסורים בהנאה, מה שאין כן חלב שמותר בהנאה.

משביעית - מה לשביעית שכן תופסת דמיה: ולא מפירות שביעית שיש איסור לאו על אכילתם שלא כדון, ואין כרת. כי יש בהם חומרא, שאם מוכרים פירות שביעית הקדושה עוברת ונתפסת בכסף.

מתרומה - שכן לא הותר מכללה: ולא מאכילת פירות תרומה שאין בהם כרת ויש בהם לאו. כי יש בה חומרא שלא הותר איסור תרומה בשום מצב, מה שאין כן איסור חלב נאסר רק בבהמה והותר בחיה.

מכולהו נמי - שכן לא הותרו מכללן: וגם מכל הנ"ל ביחד אי אפשר ללמוד, כי הם לא הותרו מכלל האיסור שלהם בשום מצב, מה שאין כן חלב שהותר בחיה כנ"ל.

נמצא, שאי אפשר ללמוד לאו בחלב מאיסורים אחרים בתורה.

אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי: אבל ממשיך רבא, קשה לי מפסח וברית מילה. כתוב במשנה בכריתות שהמבטל קרבן פסח או ברית מילה חייב כרת על ביטול מצות עשה. אבל אין בהם לא תעשה, ולכן העובר עליהם בשוגג לא חייב חטאת.

אך מדוע לא נלמד איסור לאו בהם בק"ו מ'מותיר'. המותר בשר קרבן לאחר זמנו (ועושהו 'נותר') אין בו עונש כרת, ובכל אופן יש בו לאו. כל שכן פסח ומילה שיש בהם עונש כרת, וכי אינו דין שתהיה בהם אזהרת לאו?

אמר רב אשי וכו': יש פירכא לקל וחומר. במותר יש חומרא שאין בפסח ומילה. כי במותר אין תקנה לאיסור שעשה, אבל בפסח יש לו תקנה להביא פסח שני, וכן בכרית מילה יש לו תקנה למול את עצמו.

לסיכום > חיפשנו מקור לכך שיש לאו בשחיטת קודשים בחוץ, וביארנו שאין צורך בפסוק, כי לומדים זאת בקל וחומר מהאזהרה של קודשים שהוקדשו בשעת היתר במות.

ואין קושיא מאיסורים אחרים בתורה, כי אין איסור אחר בתורה שהיה ניתן ללמוד אותו בקל וחומר ולא היה צריך לכתוב אותו.